

A NÉV JOGA ROMÁNIÁBAN

A MÚLT ÉV TAVASZÁN megszavazott, a „családi névről“ szóló román törvény első szakasza a következőt mondja: „A családi név elévülhetetlen és elidegeníthetetlen jogot képez. Azt megváltoztatni, elcserélni vagy megszerezni csak e törvény rendelkezései szerint lehet.“

Az első után következik további harmincöt szakasz, mely a név használatát szabályozza, megváltoztatásának, románosításának lehetőségét megnehezíti. Hogy miért van erre szükség, annak története és — román felfogás szerint — jelen követelményei vannak.

ÖT ORSZÁG TERÜLETÉBŐL jött létre Nagyrománia, öt állam jogrendszerét vette át örökségül. Természetes, hogy ez nehézséget okoz és tarthatatlan, amin segíteni kell. Némely téren már megtörtént az egységesítés; máson, például a magánjog terén, máig háromnégy különböző törvénykönyv szerint él a polgár és ítél a bíróság.

Most, múlt tavaszig a névhasználatra vonatkozó törvényes rendelkezések is különbözők voltak a kapcsolt területeken. Bukovinában egy még 1826-ból származó rendelet, Erdélyben és a többi magyar területen a magyar belügyminiszter 54.016/1881. számú rendelete volt érvényben; a Regátban az 1895 március 18-iki törvény.

E téren is természetes volt a kívánság, hogy jogegység jöjjön létre, bár, mint látni fogjuk, a helyzet és a kívánalmak különbözők a különböző területeken. De a közvélemény és törvényhozás körében a jogegység követelményén kívül egy más tekintet is közbejárt: az alkotmány szerint a román állam nemcsak egységes, hanem „nemzeti“ állam is. Azt mondták: az elmúlt idegen államok idegen viszonyokra szabott joga nem nyújt elég segítséget a nemzeti államnak. Az állam „nemzeti“ jellegének növelése és veszélyeztetésének megakadályozása végett van szüksége új kodifikációra.

De hogyan befolyásolja és pláne hogyan veszélyezteti a név viselése az állam nemzeti, román jellegét?

A HÁBORÚ UTÁN éveken keresztül nem szerepelt Romániában a magyarországi névmagyarosításnak megfelelő „névrománosítás“. Erdélyben a magyar rendeleteken alapuló névváltoztatási eljárást senki sem vette igénybe.

A Regátban a fennebb említett 1895-beli törvény névváltoztatást „pentru cauza bine cuvântată“ — ami azt teszi, hogy „alapos okból“ — engedett meg, ami persze minden okot alaposnak tekintett, ha román módon megalapozták; de az eljárás alakításai hosszadalmasok és költségesek voltak.

Ami névrománosítás a háborút követező években történt, az — állították — nem a fajilag idegenek idegenül hangzó nevének románul felcserélése, idegeneknek asszimilációja érdekében történt.

Ezelőtt másfél évvel, 1935 novemberében a liberális párt kolozsvári lapja, a „Napunea Romána“ „Să rerománizam numele“, románosítsuk vissza a neveket cím alatt cikket hozott egy Erdélyben nagyon jól ismert román sovínisztától, Dandea Emil volt marosvásárhelyi polgármestertől, aki hosszasan foglalkozik az erdélyi románok szomorú névelmagyarosodásával.

Mária Terézia és II. József korában — írja — a nevek elnémetesítése volt divatban. Tud esetről, de nem románról, hogy Biró nevű magyar Richterré vált. A tizenkilencedik századtól kezdve más lett a helyzet: Königből lett Király és Litzenpoltzból Nyilassy. Az alkotmányos érától kezdve fokozatosan erősebb lett a névmagyarosítás; nemcsak az engedélyezett névmagyarosítás folyt, hanem a különböző, főleg közokiratokat kiállító hatóságok írták az okiratokba magyar alakban, vagy magyarra fordítva magyar helyesírással a szerencsétlen románok nevét. „A nevek“ — írja a cikk — „a felismerhetetlenségig elveszítették alakjukat és eredeti értelmüket; a gyermekek neve nem hasonlított a szülőkéhez s voltak testvérek, kiknek különbözőképpen hangzott a nevük: ezer és ezer gyökeres román név vált értelmetlenül románná.“ Példákat mond: Albu lett Albuj (?), Radu Raduly, Beneu Benkő, Sălăjan Szilágyi, Suciú Szűcs. Néha a hatóságok magyarrá fordították a jelentéssel bíró nevet s Morárból Molnár, Micuból Kiss, Craciunból Karácsony lett. S hogy végkép beteljék a pohár, a hatóságok még a keresztnemeknek sem hagytak békét, még azokat is megmagyarosították s Aurora Hajnalka lett, Florie Vidor és Inocentiu Vince.

„Ezek a románok“ — folytatja cikkét Dandea — „itt vannak közöttünk visszaélés és erőszak folytán megváltoztatott neveikkel s vissza szeretnének térni régi, becsületes neveikhez, amit az idők nyomása folytán veszítettek el. De a törvény útjukban áll.“ Útjukban áll ugyanis, mert a névváltoztatás sokba kerül: mindent összeszámítva — állapítja meg Dandea — legalább 10.000 leibe, 33 pengőbe, ami túlsók a hazafiság oltárán. Meg kell tehát változtatni a törvényt: egységessé az ország és olcsóvá a szegény ember érdekében. „Szerény kezdet volna ez is kötelességünk teljesítése terén, de ez is segítene az oly szomorú időkben leigázott románok és többi kisebbség helyzetén.“¹

A cikk nem mondott újat és nem mondott igazat. Nem igaz és régi mese az, hogy a románok magyar hangzású neve mind a magyar állam és magyar hatóságok névmagyarosító törekvésének volna eredménye.

Magyar hangzású nevű románok voltak 2—300 évvel ezelőtt is Erdélyben, mikor híre sem volt névmagyarosításnak. 1680-ban a görög

¹ „Napunea Románál 1935 november 1.

keleti püspököt Budai Józsefnek hívták s Hóra kérvényét Enyedi Ferenc nevű román ágens vitte Bécsbe. A Supplex Libellus Valachomm szerkesztője Méhes József, akire Vajda Sándor és Maniu büszkén hivatkozik mint őseré s a híres Cronica Románilornak, a dákoromán eredet bibliájának szerzője Sinkai György volt. S azok, akik Magyarország utolsó ötven évének politikájában játsztak szerepet: Hossu László püspök, Boromissa esperes (persze később írva így nevüket), Véghső (így írva), Mocsonyi, Láday, ezek sem köszönték nevüket erőszakos magyarosításnak.¹

EGYEDÜL A ROMÁNSÁGNAK NINCS JOGA, hogy a magyar múltat illetőleg szemrehányást tegyen. Romániában nem történt olyan számos, nyílt névváltoztatás, mint Magyarországon, de folyt és folyik a névváltoztatással kapcsolatos romanizálás titokban, erőszakosan, hatóságok útján és folyik az etnikai eredettel, a leszármazásra való hivatkozással kapcsolatban.

Az 1927. évi Averescu-féle népszámlálás alkalmával a nemzeti-séghez való tartozásra vonatkozó kérdés az „originea etnica si nationalitatea de nähere“, a nemzeti eredet és a születés után tudakozódott. Hogy a kettőből együttvéve hogyan lehetett a nemzetiséget megállapítani és hogy ez mennyi hatósági visszaélésre nyújtott módot, az csaknem elképzelhetetlen. Em. Socor vetette fel a kérdést az „Adevéru!“-ban, hogy vájjon milyen nemzetiségű az, akinek felmenői oroszok, atyja román nevű és anyja német? Felelete az, hogy az illető kétségtelenül, „neindoios“ román. A valóságban kétségtelen éppen az ellenkezője: etnikai eredet vagy születés folytán lehetne orosz vagy német az illető, csak román nem; románnak csak neve után volna tekinthető, de ez a kritérium nem szerepelt a népszámlálás kérdőívein. Tekintve a Regátot nem is szerepelhetett, ahol a köz- és társas életben szereplő családok nagy részétől kellene megtagadni a román nemzetiséget, ha nevük után indulunk, aminthogy ezek a családok nem is román eredetűek. Bacalbasa, a neves publicista és politikus, a Catargiu család török; a Cantacuzino hercegi család, Deroussi, a Nemzeti Bank volt igazgatója, Diamandi miniszter, Maurocordato követ és Maurocordato és Faliadé tábornokok fanarióta korbéli görögök; a Ghica család albán. Hogy Blank Móric, a nagy bankár és Rosenthal, az optánsügyben szerepelt híres ügyvéd is elfér ebben a társaságban, az természetes. Felsorolva mindezeket és még többet a „Magyar Kisebbségi, így végzi: „Ezek mind úgy gondolták, hogy ők románoknak vallhatják magukat népszámlálás alkalmával. Pedig tévednek. Az igazi románok Erdélyben találhatók a Barcsaiak, Jósikák, Kendeffyek és a székelyek között, akik, ahogy Iorga és több más tudós igazolta, néhány százada, hogy elmagyarosodtak“.²

Ezekből a népszámlálási visszaélésekből senkinek sem származott kára, esetleg pár ezer „neindoios“ románnal többet mutatott volna ki

¹ A dolog mulatságos oldalához tartozik, hogy a névhasználati törvényre vonatkozó törvényhozási tanácsi véleményt éppen Stefan Láday, a volt magyar kúriai bíró írta alá mint elnök, nem szégyenelve magyar nevét a tanács három tagja: Magureanu, Degeanu és Eliescu mellett.

² „Magyar Kisebbség“, 1927 10. szám.

a népszámlálás, ami nem történt meg, mert rájöttek, hogy 1927 nem volt internacionális népszámlálási év, a sok számot nem adták össze és a népszámlálás eredményét sohasem tették közzé. Az 1930-i népszámlálás már nem faji eredet és születés után kérdezősködött, hanem a nemzetiséget annak a nyelvnek alapján rendelte megállapítani, melyet „a lakos otthon beszél és szüleitől tanult“. Az ezen alapult népszámlálási törvényt a magyar képviselők is megszavazták, de az eredménye ennek a népszámlálásnak sem került ezideig nyilvánosságra.

TEHÁT NEM A NÉPSZÁMLÁLÁSI és nem a kevés, inkább zsidó eredetre visszavezethető névváltoztatás az, ami a magyar kisebbség soraiba vág, hanem törvényes intézkedések, melyek nemcsak a név megváltoztatására köteleznek, hanem a lélek elrománosítását is vonják maguk után: közigazgatási beavatkozások, hatósági névanalízis, mely nem áll meg a név külsőségénél, hanem román iskolába, a román szellem légkörébe és hatása alá kényszeríti a gyermeket.

A névanalízis kérdése külön tanulmányt igényelne, itt csak pár szót. Az 1925. évi magánoktatási törvény rendelte, hogy a kisebbségi felekezeti iskolákba csak olyan tanulók vétethetnek fel, kiknek anyanyelve az illető iskola tannyelvével azonos. „Román eredetű állampolgárok, kik elvesztették anyanyelvüket, olyan iskolába kell hogy küldjék gyermekeiket, melyben a tanítási nyelv román.“ A végrehajtási utasítás aztán azt mondja, hogy a nyelvi, a nemzetiségi hovatartozást a hatóságok állapítják meg: „a szülői nyilatkozat nem vehető biztos irányadónak, lehetséges a csalás... az iskolafenntartónak nincs joga oly esetekben határozni, melyben a tanuló nemzetiségéről van szó, ezek a kérdések állami szervek hatáskörébe tartoznak“. Ezek a rendelkezések képezik a hírhedt „névanalízis“ és az azzal kapcsolatos faji eredet megállapításának alapját. Végrehajtásában elég, ha egy gyermeknek román hangzású neve van, hogy románnak jelentsék ki, sőt a hatóságok azt sem tűrik, hogy német nevű gyermek, akinek a családja régen magyarrá lett, magyar felekezeti iskolába járjon. Kolozsvárott egy jól ismert patrícius család kislánya, Straub Judit járt a református felsőleányiskolába. Megjelent a tanügyi inspektor s a lányt német hangzású neve miatt eltiltotta a magyar iskolától s mivel Kolozsvárott német iskola nincs, román állami iskolába kényszerítette.

A kormány álláspontját még 1926-ban kifejtette, abban az időben, mikor a magyar egyházak panaszt tettek a Népszövetség előtt. Marešti (Homoródalmás) községről volt szó, ahol az iskolai év kezdetén több gyermeket kényszerített a román iskolai hatóság, hogy hagyja el az állami iskola magyar tagozatát és látogassa a román tagozatot, mert a gyermek nem magyar, nem székely, hanem román. A panaszra a kormány kijelentette:

„A tény az, hogy a magyar iskolába járó gyermekek, bár nem tudnak románul, román származásúak. Román származásukat bizonyítják a következő körülmények: a) románul hangzó nevük; b) román nemzeti érzésük és c) görög katolikus hitük, melyet soha sem hagytak el.“

Az efféle eljárások célja persze az is, hogy a magyar tagozatok elsorvadjanak.

Ez az iskolában történik, de folyik a nevek elrománosítása az iskolán kívül is.

A székelyföldi Szentmárton járás szolgabírája rendeletet adott ki a községi jegyzőknek, hogy a magyar neveket minden hivatalos okmányba román helyesírással és lehetőleg lefordítva írják be. Így lett a székelyek között gyakori Ábrahamból „Avram“, Lászlóból „Vasilie“. Mikor az egyik család Lehelnek akarta anyakönyvvezetni kis fiát, az anyakönyvvezető megtagadta, mert nem fordítható románra. Viszont Feketéből „Neagre“, Acélből „Otel“ lett.

Egy mindenképpen tragikus kis eset került volt a római katolikus statuyülés elé 1928-ban.

Elt egy Csíkszeredához közeli kis székely faluban egy árva fiú, Gyüttő Gyuri, özvegy anyjával, de olyan szegények voltak, hogy nem volt meg a mindennapi kenyerek. A kisfiú azonban eszes és szorgalmas volt s a pap a faluban gondolt egyet, bevitte a fiút a Csíkszeredai katolikus kollégiumba, hogy tanuljon s lehet belőle még püspök. Be is írták kis Gyurit az osztályba egy másik falubelijével, Kádár Péterrel s a gyermekek nekifogtak a tanulásnak. De jött az oláh tanügyi inspektor és észrevette, hogy a Gyuri neve román születési bizonyítványában „Giutto“-nak van írva, Kádáré pedig „Dogaric“-nak, ami románul jelent kádárt. Elrendelte hát, hogy a két fiú oláh legyen, hagyja ott a magyar iskolát s járjon román állami iskolába, amihez se kedve, se pénze nem volt Gyurinak. Otthagytá hát a magyar iskolát s beállott suszterinasnak s már nem lesz belőle püspök. Özvegy anyja pedig — végződik a szomorú történet — bement a következő vasárnap Szeredába, letérdepelt a templom küszöbére s megátkozta azokat, akik nem hagyják, hogy pap lehessen a fiúból.¹

Ilyen és hasonló esetek ezrivel fordultak elő; 1928-ban a római katolikus egyházi hatóságok 228 névanalízis folytán felekezeti iskoláikból kizárt tanulót soroltak fel csak három vármegyéből.

De a román nacionalizmusnak ez sem volt elég.

1934 májusában Abrudeanu erdélyi szenátor törvényjavaslatot nyújtott be a szenátusba, állítólag feleletül a magyar belügyminiszter ezidőtájtí névmagyarosítást rendeletére. A javaslat drákói szigort követel családi és helységnevekre vonatkozóan egyformán. A csatolt területeken, elsősorban Erdélyben és Bukovinában — rendelte volna a törvény, ha azzá vált volna — mindazok a nem eredeti családi és helységnevek, melyek a magyar uralom alatt kapták elnevezésüket az illető ország nyelve szerint, megszűnnek és használatuk tilos. Azok, akik családi nevüket 1916 előtt változtatták meg, kötelesek három hónap alatt régi nevüket venni fel, ami egyszerű kérvény alapján, ingyen történik. Nem vonatkozik e rendelkezés azokra, akik ilyen nevet kilencven évnél régebbi idő óta viselnek. Aztán jön a büntető rendelkezés: aki a névváltoztatást három hónapon belül meg nem cselekszi, annak névváltoztatását a községi eljáróság hivatalból rendeli el s ha az illető nem hajlandó alávetni magát, 10.000 leiiig

¹ A katolikus „Erdélyi Tudósító“ 1928 decemberi száma beszéli el ezt így, de megtalálható az Erdélyi Róm. Katolikus Status közgyűlésének 1928. évi jelentésében is.

terjedő pénz- és 6 hónapig terjedő fogházbüntetéssel sújtatik. Végül: tilos családnevet más, mint román helyesírással használni s az összes új területek helységnevei revízió alá vétetnek és román nyelvjárásnak megfelelő új elnevezést kapnak.

A javaslatot a törvényhozás nem tárgyalta.

Ez volt a névrománosítás erdélyi képe.

A HARMINCAS ÉVEK BEALLTÁVAL, ahogy a jobboldali irányzatok jobban és jobban erősödtek és nemzeti szocialista befolyás alá kerültek, a névrománosítás kérdése, elsősorban regáti befolyás alatt, új irányt vett.

A harmincas éveken kezdve mind tömegesebb és tömegesebb jelentkezés történt román név megszerzése végett. A jobboldali román közvéleménynek nem tetszett a mozgalom, nem találta, hogy oka „alapos“ volna és összeegyeztethető a faji, valachicus mozgalommal. Valamivel több, mint két éve, 1935 januárjában, hozta szóba a kérdést a kamarában egy Urziceanu nevű képviselő:

„Fel akarom hívni“ — mondta — „a kormány figyelmét arra a veszedelemre, melyet azoknak a személyeknek a tömeges jelentkezése jelent, kik előző családnévüket jó román névvel akarják kicserélni. Az 1895-i törvényben említett indok, „bine cuvântat. egészen más szempontokat tartott szem előtt, mint azok, melyek ezeket az új névrománosítókat vezetik. A törvény szavaiból, hozatalának körülményeiből nyüvánvaló, hogy a törvény olyan szerencsétlen esetekre gondol, mikor egy családot a név miatt erkölcsi kár érheti,

így lévén, 1933 előtt ritka volt a névrománosítás iránti kérés. Alá azonban egy idegen és államunk érdekeivel ellenséges népség törekszik, hogy nevének románra változtatása útján bűnös módon elfoglalja gazdasági, társadalmi és kulturális életünk minden terét.

Az igazságügyminiszter jelentése szerint az utóbbi években ezrivel jöttek, kiknek idegen hangzású nevük elárulja voltukat, és románra kérték nevük változtatását. Így leplezve magukat, mint a román nemzet tagjai tolokodtak be az ország gazdasági és szellemi életébe és tévedésbe hozva a közvéleményt, megfertőztették népünk életét.

A sajtót, melynek a román lelkiismeret irányítása a hivatása, olyan román nevű emberek fertőztetik meg, akiknek neve Branişteanu és volt Braunstein, Fagure — Honigman stb. S így van ez a kereskedelemben, iparban, a szabad pályákon, hadseregben, hivatalokban. Perfid módon öltöznek bele Izrael fiai a nemzeti ruhába s Lebovici Alfrédből lesz Antonescu, Meyerből Maiorescu, Mayersohnból HaŞdeu.

Végzem — végezte csakugyan beszédét — azzal, hogy egy ilyen névrománosító invázió káros az országra és nemzeti veszedelmet jelent kétségtelenül. Azért szükséges, hogy a kormány mielőbb véget vessen a családi név használatáról szóló törvény modifikációjával ennek az állapotnak.“

Közvélemény és sajtó nagy készséggel fogta pártját a követelésnek. Az 1935-i lapok tele vannak a családi névről szóló cikkekkel, azzal a különbséggel, hogy a regáti jobboldali lapok a zsidók névrománosítása ellen írtak, az erdélyi román sajtó a román nevüket elvesztett vagy elmagyarosított románok visszrománosítása mellett tüzelt.

A kormány eleget tett az általános kívánságnak és februárban a törvényhozás elé terjesztette 35 szakaszból állott törvényjavaslatát s április 8-ikán mint szentesített törvény jelent meg az a Monitorul Oficialban.

A javaslat szerint — mint bevezető soraimban említettem — a családnév használata elidegeníthetetlen joga minden polgárnak s annak változtatása, módosítása, elnyerése vagy visszaszerzése a törvény

rendelkezésének megfelelően történhetik. Családnevet senki sem választhat magának keresztnévül, viszont azok a falusi parasztok, akiknek nincs megfelelő családnevük, apjuk keresztnévét vehetik fel családnévül a román nyelvnek megfelelő végződéssel. Nem vehető fel olyan név, mely az ország történelmében közismert.

Névváltoztatás egyedül a 11. szakaszban megjelölt esetekben engedhető meg: annak, aki olyan román családnevet visel, mely közmegvetést vonna maga után, akár amiatt, mert őt vagy családja valamely tagját bíróság elítélte, vagy mert az illető név erkölcstelen vagy nevetséges kifejezéshez hasonlít. Más esetben névváltoztatásnak nincs helye. Kisebbségi névre a rendelkezés nem vonatkozik.

Emellett azonban a törvény III. fejezetének 2. része „az elváltot vagy elvesztett román név visszaszerzéséről“ intézkedik. Azok, akik az egyesített tartományokban, Erdélyben, Bukovinában és Besszarábiában megváltoztatták vagy elvesztették volt románul hangzó nevüket, kérhetik régi nevük visszaadását s kérvényük rövid úton, bélyeg- és költségmentesen intéztetik el, a szükséges okiratok beszerzése is hivatalból történve.

Minden a törvényjavaslatra vonatkozó irat, indokolása, a törvényhozási tanács jelentése és a törvényhozás két kamarájának tárgyalása rövid volt.

A kamarában az általános tárgyalás alkalmával egyedül a fennebb említett Urziceanu szólalt fel, akinek az előadó válaszolt s a miniszter, Pop Valér, mondott egypár szót. Az előadó, Berberianu kifejtette, hogy három ok miatt van szükség a törvényre: hogy egységesítsék a jogot; hogy megnehezítsék a névváltoztatás lehetőségét és végül, nyújtsanak gyors és könnyű módot régi román nevük visszaszerzésére azoknak, akik „sub diverse occupatii străine“, az idegen megszállás alatt — értsd az évezredes magyar és a kétszáz éves osztrák „megszállást“ Bukovinában — elvesztették azt.

A közvélemény foglalkozása a javaslattal és később a törvénnyel sem volt túlságosan élénk: létrejött s az ország nagy része melegevéssel fogadta. A baloldali sajtó, inkább hogy leplezze saját indokait, az összes romániai kisebbség nevében kifogásolta, hogy a névváltoztatás áldásaiból kizárja a kisebbségeket: a törvény rendelkezéseiben fej védelmi célzatot látott. Az „Adevéru“ azt állította, hogy a javaslat egyetlen indoka sem igaz: nem igaz, hogy eddig is ne lett volna ellenőrzés a névváltoztatás terén; nem igaz, hogy visszaélés történt volna e téren a történeti nevekkal s nem igaz, hogy szükség volna az erdélyi elmagyarosított nevű románoknak nevük visszaszerzésénél könnyítést nyújtani, mert az Erdélyben érvényben volt magyar törvény szerint is az annyira könnyű volt, hogy ha nem tették, az annak a bizonyítéka, hogy nem akarták azt tenni. Az egész törvényalkotás magyarázata az, hogy Pop Valér, bár egy liberális kormány igazságügyi minisztere, antiszemita cuzista s olyan törvényt akart létrehozni, mely biztosítsa népszerűségét arra az időre is, ha majd a keresztyén-nemzeti párt, Cuzáék-Gogáék kerülnek hatalomra.¹

A magyarságnak kevés oka volt a kifogásolásra.

¹ 1936 április 4.

A szenátusban Gyárfás Elemér vett részt az általános, a kamarában Willer József a részletes vitában. Mindketten csak azt kifogásolták, hogy a javaslat nem intézkedik, hogy a hatóságok minden nyelven a kisebbségi nevek helyesírását is tiszteletben tartsák. Gyárfás Elemér hatalmas aktacsomagot mutatott be a szenátusban, melynek adatai igazolták, hogy az anyakönyvek vezetői lelkiismeretlenséggel és önkénnyel járnak el az anyakönyvi bejegyzések alkalmával s a nevek ezreit forgatják ki eredeti alakjukból és nemzeti jellegükből azáltal, hogy a magyar családi neveket fonetikusán, román helyesírással vezetnek be az anyakönyvekbe. Wilier javaslatot is tett egy erre vonatkozó rendelkezés felvételére a javaslatba, de a miniszter nem egyezett bele az indítványba, hanem megígérte, hogy „intézkedni fog, hogy az anyakönyvi tisztviselők szigorúan ügyeljenek a nevek helyes írására“.

Az „Erdélyi Lapok“ megnyugvással írta, hogy „csak helyeselni lehet, ha a név jogát törvény védi s az állampolgárokat megbecsülésére szoktatja. A névváltoztatás megnehezítését nem lehet rossznéven venni“.

A törvényalkotásnak még egy vonatkozását méltányolta a magyarság.

A kormánypart kolozsvári lapja, a „Natiunea Romána“ még akkor, mikor a javaslat a törvényhozás elé került, cikket írt „Öt piculás románok“ cím alatt. Ír benne olyan magyarokról, akik azáltal próbálnak érvényesülni, hogy megrománosítják magyar nevüket. Az ilyen tegnapról mára átvedlett új álrománt, aki a nemzeti érdekeket bizonyosan nem tudja komolyan venni, a románság sohasem becsülte meg. A románságnak nincs szüksége ilyen „öt piculás“ románokra, akik csupán egyéni haszonlesésből, egyéni érdekből igyekeznek látszatrománok lenni. Magyar uralom alatt a magyarok is megvetették az olyan románt, aki pénzen vásárolt magyar nevet: ne várjanak más fogadtatást és elbánást az olyan magyarok se, akik hasonló módon, névváltoztatás által akarnak a románság körébe befurakodni. Azok a románok, akik névváltoztatás útján kaptak magyar nevet, nem származással, nem lélekkel és meggyőződéssel lettek magyarrá, hanem öt piculával.

E cikkhez kommentárt fűzött a magyar párt hivatalos lapja, a kolozsvári „Keleti Újság“.

„Bizonyos“, — írta — «hogy az olyan nacionalizmus, mely a hasznos és egészséges nemzeti önérzetre támaszkodik, nem gyűjt renegátokat zászlója alá, mert a zászló becsületét nem lehet olyan emberekre bízni. Az ilyen embereknél a név csak köpenyeg s a lélek, melyet takar, értéktelen. Az olyan embert, akinek a névcsere érvényesülést jelent, nem sajnálják azok, akik elvesztették. Az ilyen ember átpártolása nem veszteség azokra, akikről megszökött és nem jelent értéket azok számára, akikhez átpártolt. Még ha hasznos szolgálatot visz is át, akkor sem találhat megbecsülést, mert nem lehet bízni benne. Hátukon Ocskay brigadéros tragikumának bélyegét viselik: „a sejmát megfizetjük, de kezet nem fogunk vele“. A Natiunea Romána megírta az ötpiculás románokról, hogy nincs szükség rájuk. Akikről egy román lap így ír, azokra mi sem tartunk igényt: kár, hogy eddig is magyar nevet hordtak. Elvesztésük nem veszteség, hanem erősödés számunkra.“¹

¹ „Keleti Újság“, 1936 január 25.

HOGY A TÖRVÉNYNEK milyen a hatása az életben, azt egyelőre nem tudjuk, még egy éve sincs, hogy érvényben van. Megint csak ismételhettük, amit a múltira vonatkozóan mondtunk, hogy amiképpen a magyaroknak nem a közvetlen, egyéni névváltoztatás okozott veszteséget, úgy a törvény disszimiláló célzata sem fog hasznukra válni. A magyarságot nem önkéntes „névrománosítása“, hanem a hivatalos „vissza“-románosítás, a névanalízis és ethnikai eredet folytatása fogja továbbra is fenyegetni.

Hogy ez nem szűnt meg, annak bizonyítéka, hogy még meg sem száradt a szentesítési záradék a névhasználatról szóló törvényen, mely eltiltotta a kisebbségeket a névváltoztatástól s már megjelent májusban Anghelescu közoktatási miniszter rendelete a székely vidékeken lakók „eredeti nemzetiségükre való visszatéréséről“. Ő csak az állami iskolákat hívja fel, hogy legyenek az „elnemzetietlenített“ lakosságnak eredeti nemzetiségükhöz való visszatérésénél segítségükre. A névanalízisre nem hivatkozik egyenesen, de alárendeltjei bizonyosan nem fognak megfélekedezni erről a legalkalmasabb eszközről a visszamenzetiesítés folyamatában.

A névhasználatról szóló törvény szavai bármennyire nem fenyegetik a magyarságot, annak további pusztítását más úton, más eszközök által nem fogják megakadályozni

BEDECSI ANDRÁS